

OSOBITOSTI AUTORSKOPRÁVNEJ OCHRANY POČÍTAČOVÉHO PROGRAMU¹

Mgr. Renáta Romanová

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta
renata.romanova@student.upjs.sk

<https://doi.org/10.33542/KDS22-0098-1-36>

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá autorskoprávnou ochranou počítačového programu. V úvode je popísaný stručný exkurz zaradenia počítačového programu pod právnu ochranu, rovnakú, aká prináleží literárnym dielam. Následne príspevok kriticky analyzuje dĺžku autorskoprávnej ochrany počítačového programu a poukazuje aj na rozdielnosť pojmov počítačový program a softvér. Osobitne sa príspevok venuje výnimkám a obmedzeniam autorskoprávnej ochrany počítačového programu reflektujúc novoprijaté ustanovenia a následne poukazuje na právny inštitút vyčerpania práv k počítačovému programu a k nemu sa vzťahujúcu judikatúru Súdneho dvora EÚ.

Abstract

The article deals with copyright protection of a computer program. The introduction describes a brief excursion of the inclusion of a computer program under the same legal protection as it belongs to literary works. Subsequently, the paper critically analyses the length of copyright protection of a computer program and points out the differences between the terms computer program and software. In particular, the paper addresses the exceptions and limitations to the copyright protection of a computer program, reflecting the newly adopted provisions, and then points to the legal institute of exhaustion of rights to a computer program and the related case law of the Court of Justice of the EU.

Kľúčové slová: počítačový program, vyčerpanie práv, výnimky a obmedzenia, autorskoprávna ochrana

Key words: computer program, exhaustion of rights, exceptions and limitations, copyright protection

Úvod

V 70. a 80. rokoch 20. storočia prebiehali rozsiahle diskusie o tom, akú ochranu poskytnúť počítačovým programom. Do úvahy prichádzali viaceré možnosti ako: patentová ochrana, ochrana *sui generis* alebo autorskoprávna ochrana. Tieto diskusie vyústili do všeobecne uznávanej zásady, že počítačové programy by mali byť chránené autorským právom, zatiaľ čo prístroje využívajúce počítačový softvér alebo vynálezy súvisiace so softvérom by mali byť chránené patentom.²

V tomto príspevku chceme poukázať na aktuálnu právnu úpravu týkajúcu sa počítačového programu a to z dôvodu, že aj napriek rozsiahlym diskusiam, ktoré sa zaoberali touto témou a vyústili do končených záverov, tak je potrebné reflektovať aj na aktuálnu

¹ Príspevok je publikovaný v rámci projektu VEGA č. 1/0765/20 s názvom Ochrana ľudských hodnôt v súkromnom práve v kontexte moderných trendov a prebiehajúcej rekodifikácie súkromného práva.

² WIPO. Copyright Protection of Computer Software. [online]. 2022 [cit. 2022-02-05]. Dostupné na: <https://www.wipo.int/copyright/en/activities/software.html>

situáciu na digitálnom trhu, kde otázka počítačových programov, by mala byť podľa nášho názoru znova otvorená. Hoci počítačový program požíva osobitné ustanovenia v zákone č. 185/2015 Z.z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Autorský zákon“ alebo „AZ“), ale stále osobitne neupravuje určité oblasti ktorými sa líši od literárneho diela. Už len samotná dĺžka autorskoprávnej ochrany počítačového programu je otázna.

Tvorba počítačových programov je dlhšie obdobie na vzostupe a dnes už aj bežný študent strednej školy zvládne jednoduché naprogramovanie počítačového programu. Väčšina veľkých spoločností vo svete používa vlastné počítačové programy a s digitalizáciou obchodu už aj bežní spotrebiteľia nakupujú počítačové programy online a nie na hmotnom nosiči, ako to bolo kedysi. Nehovoriac o vede a výskume, kde tvorba počítačových programov už patrí medzi jednu z esenciálnych zložiek potrebných k zmodernizovaniu činností spojenej s výskumom. V závere tohto celého tu prichádza do úvahy aj nová technológia tvorby počítačového programu a to prostredníctvom strojového učenia a umelej inteligencie. Z vyššie uvedeného si môžeme položiť otázku. Je autorskoprávna ochrana počítačového programu postačujúca a reflektuje aj aktuálny stav na trhu s počítačovými programami ?

1. Právna ochrana počítačového programu

Programovanie môžeme považovať za tvorivý proces písania konkrétnych znakov. Poradie týchto znakov definuje pre počítač príkaz, na základe ktorého vykoná určitú činnosť. Počítačový program vychádza z množstva príkazov, ktoré musia byť zadávané jasne a podrobne, aby mohol počítačový program konať požadovaným spôsobom. Ada Lovelace³ vytvorila prvý algoritmus pre analytický stroj v roku 1883. Vo všeobecnosti sa za prvý programovací jazyk považuje Autocode⁴, ktorý vznikol až v roku 1952. Hoci vznik počítačového programu môžeme približne datovať od 50. rokov 20. storočia, tak právna regulácia týchto programov bola dlhšie obdobie nepovšimnutá. Až nárastom osobných počítačov a intenzívnejším používaním internetu vzrástol tlak na potrebnú právnu reguláciu v tejto oblasti.

Dlhé roky sa viedli diskusie o tom, ako chrániť a kde zaradiť počítačový program. Výsledkom diskusií na túto tému bolo priznanie rovnakej právnej ochrany počítačovému programu ako literárnemu dielu a to bez ohľadu na to, či je počítačový program vyjadrený v strojovom alebo zdrojovom kóde. Prvý medzinárodný dokument, ktorý zaradil počítačový program pod autorské dielo bol Dohovor o obchodných aspektoch práv k duševnému vlastníctvu (TRIPS) z roku 1994, ktorý v čl. 10 ods.1 odkazuje na Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel (ďalej len „Bernský dohovor“) z roku 1886 a poskytuje tak počítačovému programu rovnakú ochranu ako pre literárne diela. V podstate veľmi podobnú právnu úpravu počítačového programu obsahuje aj čl. 4 Zmluvy WIPO o autorských právach (WCT) z roku 1996. Na rozmedzí únijnej právnej úpravy bola prijatá smernica EP a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov (ďalej len „Smernica o počítačových programoch“), ktorá v čl. 1 ods.1 hovorí o tom, že *„členské štáty chránia počítačové programy podľa autorského práva, ako literárne diela v zmysle Bernského dohovoru o ochrane literárnych a umeleckých diel. Na účely tejto smernice zahrňa pojem „počítačové programy“ aj ich prípravný koncepčný materiál.“* Prijatím tejto smernice došlo k zjednoteniu právnej ochrany počítačového programu na území Európskej únie.

³ Bližšie o Ada Lovelace pozri tu: <https://www.computerhistory.org/babbage/adalovelace/>

⁴ Autocode bol všeobecný termín na označenie rodiny prvých počítačových jazykov, zároveň išlo o prvý kompilovaný počítačový program. Kompilovaný znamená, že pomocou programu, ktorý sa nazýva kompilátor, je možné počítačový programovací jazyk priamo preložiť do strojového kódu. Najstarší počítačový programovací jazyk, ktorý sa využíva aj v dnešnej dobe je Fortran tzv. „Formule Translating system“, ktorý bol vyvinutý v roku 1954 a je určený najmä pre výpočtovo náročné aplikácie vo vede a technike.

Právnu ochranu počítačového programu na území Slovenskej republiky poskytuje zákon č. 185/2015 Z.z Autorský zákon (ďalej aj ako „Autorský zákon“ alebo „AZ“), ktorý v § 3 ods.1 vymedzuje predmet autorského práva ako „*dielo z oblasti literatúry, umenia alebo vedy, ktoré je jedinečným výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora vnímateľným zmyslami, bez ohľadu na jeho podobu, obsah, kvalitu, účel, formu jeho vyjadrenia alebo mieru jeho dokončenia.*“

Keďže počítačový program považujeme za špecifické autorské dielo, tak právna úprava počítačového programu je vyjadrená v osobitnej časti autorského zákona v § 87 až 89 AZ, pričom v § 87 AZ definuje počítačový program ako „*súbor príkazov a inštrukcií vyjadrených v akejkoľvek forme použitých priamo alebo nepriamo v počítači alebo v podobnom technickom zariadení, je chránený podľa tohto zákona, ak je výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora. Príkazy a inštrukcie môžu byť napísané alebo vyjadrené v zdrojovom kóde alebo v strojovom kóde. Súčasťou počítačového programu je aj podkladový materiál použitý na jeho vytvorenie. Myšlienky a princípy, na ktorých je založený prvok počítačového programu, vrátane tých, ktoré sú podkladom jeho rozhrania, nie sú chránené podľa tohto zákona.*“

Aby mohol počítačový program požívať autorskoprávnu ochranu je potrebné, aby spĺňal len jednu podmienku a to podmienku tvorivosti resp. musí byť výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora. Pokiaľ sa zameriame na samotný vývoj zobrazenia počítačového programu, tak v tomto smere sa vyžaduje značné intelektuálne úsilie zo strany autora, rovnako ako to je v prípade vytvorenia hudobného či literárneho diela. Za grafickým používateľským rozhraním sa skrýva komplexná štruktúra vyvinutá vývojárom. Vývojár k vytvoreniu tejto štruktúry používa programovací jazyk, ktorý mu slúži k vytvoreniu požadovaného výsledku. Napriek tomu, že na dosiahnutie konkrétneho zobrazenia počítačového programu je potrebné intelektuálne úsilie, tak takéto zobrazenie nebude požívať autorskoprávnu ochranu, pokiaľ ako individuálny výtvor nebude spĺňať podmienky ustanovené Autorským zákonom.⁵

Autorskoprávna ochrana sa nevzťahuje na myšlienky a princípy, čo znamená, že v prípade, ak pôjde o algoritmy či počítačový jazyk, tak na tieto sa ochrana autorským právom nebude vzťahovať. Nasledujúce tvrdenie vyplýva aj z rozhodnutia Súdneho dvora EÚ, ktorý rozhodol, že ochrana autorských práv sa taktiež nebude vzťahovať na funkčnosť softvéru, použitý programovací jazyk a formát dátových súborov, ktoré program používa. Zároveň Súdny dvor EÚ viedol, že nejde o porušenie autorských práv v prípade, ak spoločnosť, ktorá nemá prístup k zdrojovému kódu programu, študuje, sleduje a testuje tento program, aby vytvorila iný program s rovnakou funkcionalitou. Súdny dvor EÚ taktiež podotkol, že ak by bola prijatá myšlienka ochrany funkčnosti počítačového programu autorským právom, umožnilo by to monopolizovať nápady v softvérovom priemysle.⁶

V závere len podotkneme, že na právnu ochranu počítačového programu sa rovnako ako aj na iné autorské diela vzťahuje princíp rozhodného práva a princíp neformálnosti. Takže počítačový program bude chránený autorskoprávnou úpravou toho štátu, na ktorom území vznikol autorskoprávny vzťah a taktiež v prípade počítačového programu sa nevyžaduje žiadna registrácia pre vznik autorskoprávnej ochrany.

1.1 Vymedzenie počítačového programu a softvéru

Pokiaľ ide o rozlišovanie pojmov počítačový program a softvér, tak nejde o synonymá, aj keď tieto pojmy sa zvyknú často zamieňať. Softvér vo všeobecnosti predstavuje širší pojem

⁵ Rozsudok Súdneho dvora EÚ C-5/08 zo dňa 16. júla 2009 vo veci Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening

⁶ Rozsudok Súdneho dvora EÚ C-406/10 zo dňa 2. mája 2012 vo veci SAS Institute Inc proti World Programming Ltd

ako počítačový program a zvykneme ho definovať, ako programové vybavenie počítača, ktoré môže obsahovať jeden alebo viacero počítačových programov. Pod pojem softvér môžeme zahrnúť napríklad všetky druhy aplikačných programov (textové editory, grafické aplikácie, aplikácie na prehrávanie multimédií, hry a iné.), operačné systémy alebo ovládače zariadení (firmware). Počítačový program radíme do kategórie softvéru, ktorého podstata spočíva vo vykonávaní inštrukcií, ktoré počítač vykonáva pri spustení počítačového programu. Rozlišovanie týchto pojmov zároveň závisí aj od konkrétnej definície počítačového programu.⁷ Taktiež pod označením softvér sa môže vyskytovať aj určitý komplexnejší výtvor, ktorého obsahom sú napríklad súvisiaca dokumentácia, dáta ale aj iné predmety, pričom niektorým z nich ani neprináleží ochrana počítačového programu.⁸ Z vyššie uvedeného vyplýva, že počítačový program tvorí základnú zložku každého softvéru.

2. Doba trvania autorskoprávnej ochrany

Pokiaľ ide o osobnostné práva autora, tak tie sú s autorom späté a zanikajú jeho smrťou. Osobnostné práva autora nemožno previesť na inú osobu a ani sa ich nemožno vzdať. Po smrti autora si nikto nesmie prisvojiť autorstvo k autorovmu dielu a autorovi po smrti prislúcha postmortálna ochrana autorského práva.

Majetkové práva autora sú rovnako neprevoditeľné a nie je možné sa ich vzdať. Možnosť ako disponovať s týmito právami je prostredníctvom udelenia licencie, pričom na rozdiel od osobnostných práv sú majetkové práva autora predmetom dedičstva. Tieto práva trvajú rovnako ako osobnostné a to počas života autora počítačového programu avšak nezanikajú jeho smrťou a trvajú aj naďalej a to až 70 rokov po autorovej smrti.

Bernský dohovor vymedzuje, že autorské právo existuje minimálne 50 rokov po autorovej smrti, pričom mnohé krajiny vrátane krajín Európskej únie⁹, ktoré sú všetky signatármi Bernského dohovoru, a rovnako aj Spojené štáty americké predĺžili túto dobu na 70 rokov s výnimkami na niektoré diela. Najdlhšiu dobu trvania majetkových práv po smrti autora má Mexiko, kde dĺžka trvania je stanovená na 100 rokov po autorovej smrti.¹⁰ V recitáloch smernice EÚ sa uvádzajú aj dôvody predĺženia a harmonizácie tejto doby z 50 na 70 rokov a to napríklad z dôvodu možných prekážok, ktoré by mohli vzniknúť pri voľnom pohybe tovaru a slobodnom poskytovaní služieb.¹¹ Rovnako dĺžka doby trvania ochrany majetkových práv stanovená Bernským dohovorom mala poskytnúť takúto ochranu prvým dvom generáciám potomkov autora, avšak v dnešnej dobe sa priemerná dĺžka života zvýšila natoľko, že by nepostačovala táto lehota na pokrytie dvoch generácií.¹²

V tomto smere je potrebné zdôrazniť, že dĺžka trvania majetkových práv môže presiahnuť aj 120 rokov a to napríklad vtedy, ak autor vytvorí dielo vo svojich 30 rokoch a zomrie ako 80 ročný. Keďže počítačovým programom poskytujeme rovnakú ochranu ako

⁷ WIPO definuje počítačový program, ako súbor inštrukcií schopných, keď sú začlenené do strojov čitateľného média, spôsobiť, že stroj so schopnosťou spracovania informácií indikuje, vykonáva alebo dosahuje určitú funkciu, úlohu alebo výsledok. Bližšie pozri WIPO Model provisions on the protection of computer software, Geneva, 1978 Dostupný na: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/120/wipo_pub_120_1978_01.pdf. Smernica o počítačových programoch definuje počítačový program širšie a zahŕňa aj prípravný materiál na vytvorenie programu, čo neznamená, že rozšírenie definície je povinnosťou každého členského štátu EÚ.

⁸ ADAMOVÁ, Z., HAZUCHA, B. Autorský zákon. Komentár. 1. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2018, 648 s. ISBN 978-80-89603-58-9.

⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/116/ES z 12. decembra 2006 o lehote ochrany autorského práva niektorých súvisiacich práv

¹⁰ SCHMIDT, L., TREVIÑO, G., SANTÍN, M. Mexico: Copyright 2021. In Mondaq, September 3, 2020 [online]. Mexiko, 2020 [cit.2022-02-05]. Dostupné na: <https://www.mondaq.com/mexico/trademark/981694/copyright-2021>

¹¹ Recitál č. 3 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/116/ES z 12. decembra 2006

¹² Recitál č. 6 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/116/ES z 12. decembra 2006

literárnym dielam, to znamená 70 rokov po autorovej smrti, tak rovnako môže dôjsť k nadmernej dĺžke ochrany počítačového programu, čo nepovažujeme za vhodnú právnu úpravu v tejto oblasti.

V prípade literárnych diel považujeme dĺžku lehoty 70 rokov za optimálnu, avšak v prípade počítačového programu už nemáme tento názor a to najmä z toho dôvodu, že už samotný počítačový program považujeme za dielo odlišné od iných autorských diel. Ak sa aj zamyslíme nad dĺžkou vzniku počítačového programu a dĺžkou ochrany majetkových práv k nemu, tak máme za to, že v podstate v dnešnej dobe by sme veľmi ťažko hľadali počítačový program, ktorý by už nepožíval ochranu majetkových práv k nemu.

Starnutie literárneho diela a počítačového programu je značne odlišné. Literárne dielo, môže po 70 rokov od autorovej smrti stále rásť na popularite a vykazovať vysokú hodnotu, pričom počítačový program môže pri dnešnom prudkom vývoji technológii mať značný problém pri už samotnom jednoduchom spustení. Keďže vývoj operačných systémov je nezastaviteľný a kompatibilita 70 rokov starého počítačového programu s novým operačným systémom je skôr nepravdepodobná. To znamená, že využiteľnosť pôvodnej verzie počítačového programu je pomerne zanedbateľná a rovnako aj jeho hodnota.

Vzhľadom na vyššie uvedené máme za to, že je načase prehodnotiť dĺžku trvania majetkových práv počítačového programu a prispôbiť ju podmienkam dnešnej doby. V súčasnosti sa dĺžka aktívneho používania počítačového programu skrátila na niekoľko rokov, keďže na trh sú uvádzané nové počítačové programy a to ešte rýchlejšie, ako to bolo v minulosti¹³. Dokonca považujeme stanovenie lehoty ochrany majetkových práv počítačového programu v dĺžke 25 rokov po autorovej smrti za postačujúce, pričom v opačnom smere skrátenie lehoty by mohlo napomôcť aj k rozvoju a zdokonaleniu tvorby počítačového programu. Na druhej strane je potrebné sa zamyslieť aj s tvrdením, že zníženie tejto lehoty by mala dopad na tvorivosť autora pri vzniku počítačového programu. S týmto názorom sa však nestotožňujeme a práve naopak sa domnievame, že skrátenie lehoty by umožnilo ostatným programátorom k inšpirácii a k ešte väčšej tvorivosti v tomto smere, čo by zároveň popohnalo aj samotného autora počítačového programu k ďalšej tvorbe, ak by chcel ustáť krok s dobou.

3. Výnimky a obmedzenia majetkových práv počítačového programu

V §89 AZ sú osobitne vymedzené výnimky a obmedzenia majetkových práv k počítačovému programu a to v súlade so Smernicou o počítačových programoch. Zároveň toto osobitné ustanovenie nevylučuje, aby sa na počítačové programy nemohli aplikovať aj na niektoré ustanovenia týkajúce sa výnimiek a obmedzení majetkových práv, ktoré sú upravené v štvrtej hlave druhej časti Autorského zákona. V súvislosti s aplikáciou určitej výnimky či obmedzenia majetkového práva je nevyhnutné vykonať tzv. trojkrokový test. Splnenie všetkých troch krokov ma za účinok možnosť použitia diela treťou osobou a to bez potreby súhlasu autora, ako aj bez uhradenia odmeny pre autora počítačového programu.

Ak vychádzame z formulácie trojkrovového testu z §34 AZ, tak ten ako prvú podmienku uvádza, že použitie výnimiek a obmedzení majetkových práv autora je dovolený len v osobitných prípadoch. V zmysle tohto ustanovenia môžeme mať k § 89 ods.1 AZ určité výhrady, keďže tu absentuje formulácia prvej podmienky. Vymedzený je len druhý a tretí krok, ktorý hovorí o tom, že počítačový program nesmie byť použitý v rozpore s bežným využitím počítačového programu a nesmie neprimerane zasahovať do právom chránených záujmov autora počítačového programu.¹⁴

¹³ VOJČÍK, P. et. al. Právo duševného vlastníctva. 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 127 s. ISBN 978-80-7380-527-2.

¹⁴ BAČÁROVÁ, R. Zmluvné záväzky v autorskom práve. Bratislava : C. H. Beck, 2018, 193 s. ISBN 978-80-89603-63-3.

Oprávnený užívateľ aj bez súhlasu autora počítačového programu nezasahuje do jeho práva, ak použije počítačový program v súlade s jeho riadnym účelom a rovnako aj v prípade ak pôjde o opravu chýb. Pri tejto výnimky je možné sa aj odchyliť od zákonného ustanovenia a autor si môže vyhradiť spôsob, akým sa bude používať jeho počítačový program alebo ako bude prebiehať prípadná oprava jeho chýb. Ak si autor vyhradí toto práva pre seba, tak zákonná výnimka oprávneného používateľa sa nebude na neho vzťahovať.

Vyhotovenie záložnej rozmnoženiny počítačového programu a to za účelom riadneho využitia programu spadá pod zákonnú výnimku a oprávnený užívateľ v tomto prípade nebude zasahovať do práva autora počítačového programu a to aj v prípade ak bude absentovať jeho súhlas. Rovnako to platí aj vtedy, ak oprávnený užívateľ „skúma, študuje alebo skúša funkčnosť počítačového programu na účel určenia myšlienky alebo princípov, ktoré sú základom akejkoľvek časti počítačového programu, a to počas nahrávania, zobrazovania, prenosu, overovania funkčnosti a ukladania počítačového programu do pamäte počítača.“¹⁵

Článok 6 Smernice o počítačových programoch hovorí o spätnom preklade (dekompilácii) a to tak, že v prípade, ak je potrebné dosiahnuť vzájomnú súčinnosť (interoperabilitu) počítačového programu s inými počítačovými programami a to spôsobom reprodukcie kódu či prekladom jeho formy, tak v tomto prípade môže dôjsť k obmedzeniu práva autora počítačového programu a to bez jeho súhlasu. Transpozíciou tejto smernice sme prebrali toto obmedzenie aj do nášho právneho poriadku. Autorský zákon to vymedzil tak, že v prípade činnosti, ktorá bude smerovať k získaniu informácie na dosiahnutie vzájomnej súčinnosti môže okrem oprávneného užívateľa aj nadobúdateľ licencie počítačového programu vyhotoviť rozmnoženinu zdrojového kódu alebo strojového kódu počítačového programu alebo jeho časti a rovnako aj preložiť formu zdrojového kódu alebo strojového kódu počítačového programu alebo jeho časti. Vymedzené sú aj podmienky, ktoré musia byť v tomto smere splnené. Nemôže ísť o bežne dostupnú informáciu a taktiež je potrebné dodržať aj nevyhnutný rozsah tejto činnosti, ktorý je limitovaný len na získanie potrebnej informácie v súvislosti s dosiahnutím interoperability počítačového programu. Získanú informáciu však nie je možné použiť na dosiahnutie iného cieľa, ako je dosiahnutie interoperability nezávisle vytvorených počítačových programov. Poskytnutie tejto informácie inej osobe je dovolené len vtedy, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie interoperability nezávisle vytvorených počítačových programov. Zakázané je aj komerčné využitie či iná činnosť, ktorá by porušovala práva autora počítačového programu.

Dekompilácia je povolená v prípade ak chceme dosiahnuť vzájomnú súčinnosť počítačového programu s inými počítačovými programami. Môžeme konštatovať, že v inom prípade nie je možné použiť dekompiláciu. Problém nastáva v momente ak je program poškodený a obsahuje chyby. Oprávnený užívateľ či nadobúdateľ licencie nemá veľa spôsob ako inak program opraviť, ak nebude môcť použiť dekompiláciu. Máme za to, že povolenie dekompilácie aj v súvislosti s opravou chýb v počítačovom programe, by uľahčilo samotný spôsob opravy a nemuselo by to závisieť od súhlasu autora, ako je to aktuálne.

Zákonom č. 71/2022 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 185/2015 Z.z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov boli okrem iného transponované články 4 a 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790 zo 17. apríla 2019 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálne jednotnom trhu a o zmene smerníc 96/9/ES a 2001/29/ES. Touto transpozíciou boli doplnené ďalšie výnimky vzťahujúce sa na oprávneného užívateľa alebo nadobúdateľa licencie k počítačovému programu. Pre obidvoch platí, že v prípade, ak použijú počítačový program vyhotovením rozmnoženiny, spracovaním alebo verejným rozširovaním a použijú výsledok jeho spracovania vyhotovením rozmnoženiny alebo verejným rozširovaním na účel názornej ukážky v škole, na zodpovednosť školy

¹⁵ § 89 ods.2 písm. c) Zákona č. 185/2015 Z.z. Autorský zákon

alebo cez zabezpečenú elektronickú sieť školy na neobchodný účel, tak na tento účel nebude pre nich potrebné získať súhlas autora počítačového programu. V krátkosti to môžeme zhrnúť, že táto výnimka sa uplatňuje na použitie počítačového programu na vyučovacie účely. Rovnako smernica (EÚ) 2019/790 stanovila širší rozsah práv k počítačovému programu v súvislosti s použitím diela pri čerpaní údajov. Tento rozsah rozšírila o právo na vyhotovenie rozmnoženiny a právo na spracovanie počítačového programu pri čerpaní údajov a to bez súhlasu autora počítačového programu.¹⁶

4. Vyčerpanie práv k počítačovému programu

Inštitút vyčerpania autorského práva k počítačovému programu predstavuje určitý kompromis medzi právami nadobúdateľa licencie s touto licenciou nakladať a ekonomickými záujmami autora počítačového programu. Pokiaľ bola distribúcia počítačového programu prevažne na pevnom nosiči, tak tento inštitút autorského práva nepredstavoval až taký problém. K zmene došlo v momente, kedy sa počítačové programy začali distribuovať v digitálnom prostredí a licenčné zmluvy vylučovali možnosť ďalšieho prevodu licencie.

Právna úprava vyčerpania práva k počítačovému programu je osobitne upravená v § 88 AZ, ktorý znie: „Právo autora udeliť súhlas na verejné rozširovanie originálu počítačového programu alebo rozmnoženiny počítačového programu prevodom užívacieho práva zaniká pre územie členského štátu alebo zmluvného štátu prvým oprávneným odplatným prevodom originálu počítačového programu alebo rozmnoženiny počítačového programu na území členského štátu alebo zmluvného štátu, a to pre originál počítačového programu alebo rozmnoženinu počítačového programu, ktorá bola predmetom tohto prevodu.“ Aby mohlo dôjsť k uplatneniu tohto ustanovenia, tak je nevyhnutné, aby boli splnené dve podmienky a to, aby prvý prevod počítačového programu bol urobený so súhlasom autora počítačového programu a rovnako, aby bol tento úkon urobený za odplatu. Pri splnení týchto dvoch podmienok, už nebude potrebné pre ďalšom prevode počítačového programu žiadať súhlas autora počítačového programu na tento úkon.

Ak pôjde o vyčerpanie práva na rozširovanie rozmnoženiny počítačového programu, ako to vyplýva z čl.4 ods. 2 smernice 2009/24/ES o právnej ochrane počítačových programov, tak tá hovorí len o rozmnoženinách, kde prvý predaj v rámci EÚ uskutočnil majiteľ práva k počítačovému programu alebo k predaju došlo s jeho súhlasom. Je potrebné poznamenať, že vyčerpanie práva nebude možné aplikovať na zmluvy o poskytovaní údržby, ktoré je možné oddeliť od tohto predaja, prípadne boli tieto zmluvy spojené s predajom, avšak boli uzatvorené len na určitú dobu. Ak dôjde k predaju počítačového programu v nehmotnej podobe a spolu s predajom aj k uzatvoreniu zmluvy o poskytovaní služieb na dobu určitú, tak je potrebné zdôrazniť predpoklad, že takto zakúpený počítačový program bude aktualizovaný a bez chýb. Ak sa bude po určitú dobu vykonávať údržba spojená s predajom počítačového programu, čiže bude dochádzať k aktualizáciám či doplneniam, zmenám a opravám počítačového programu, tak všetky tieto úkony sa budú neoddeliteľne vzťahovať na stiahnutú rozmnoženinu počítačového programu a nadobúdateľ bude môcť takto vykonané úkony využívať neobmedzene dlho a to aj vtedy, ak nedôjde k predĺženiu zmluvy o poskytovaní údržby. Z nasledujúceho vyplýva, že čl.4 ods. 2 smernice 2009/24/ES o právnej ochrane počítačových programov sa bude aplikovať aj na takú verziu rozmnoženiny počítačového

¹⁶ Dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=502796>

programu, ktorú majiteľ práva k počítačovému programu aktualizoval alebo boli na predmetnom počítačovom programe vykonané opravy.¹⁷

Súdnu dvoru EÚ bola položená prejudiciálna otázka, ktorá znela, či za vyčerpanie práv prvým predajom, podľa článku 4 ods. 2 smernice 2009/24/ES¹⁸ je možné považovať aj situáciu, kedy nadobúdateľ získa počítačový program stiahnutím z internetu. Rozsudok SD EÚ k tejto problematike vydal jasné a prelomové stanovisko, ktoré znelo: „*Tvorca počítačových programov nemôže brániť ďalšiemu predaju „použitých“ licencií umožňujúcich používanie jeho programov stiahnutých z internetu. Výlučné právo na rozširovanie rozmnoženiny počítačového programu, na ktoré sa taká licencia vzťahuje, sa jej prvým predajom vyčerpá.*“¹⁹ Týmto rozhodnutím bol ustanovený právny základ pre všetky členské štáty EÚ, ktorým sa zlegalizoval druhotný predaj počítačového programu. Zároveň v tomto rozhodnutí vymedzil, že vyššie uvedené stanovisko platí v prípade ak je zákazník oprávnený používať počítačový program po neobmedzenú dobu a to aj vtedy, ak nepôjde o klasickú kúpnu zmluvu ale o licenčnú zmluvu a následne dôjde k stiahnutiu počítačového programu prostredníctvom internetu.

Vyčerpaním práva v nadväznosti s počítačovým programom sa Súdny dvor EÚ zaoberal aj v roku 2016. Prejudiciálna otázka sa týkala toho, či je možné aj ďalej predávať záložné kópie počítačového programu. Stanovisko Súdneho dvora EÚ znela, že hoci pôvodný nadobúdateľ rozmnoženiny počítačového programu, ktorý disponuje neobmedzenou licenciou na používanie je oprávnený ďalej predat túto rozmnoženinu a licenciu novému nadobúdateľovi. Toto oprávnenie mu nepatrí v prípade, ak pôvodný hmotný nosič kópie, ktorý mu bol pôvodne dodaný, bol poškodený, zničený alebo stratený, a poskytol by tak záložnú kópiu počítačového programu novému nadobúdateľovi bez súhlasu autora počítačového programu.²⁰ Ak to zhrnieme, tak pôvodný nadobúdateľ počítačového programu môže ďalej predat kópiu a licenciu počítačového programu, ale nemôže poskytnúť svoju záložnú kópiu následnému nadobúdateľovi, bez povolenia autora počítačového programu.

Záver

Pokiaľ ide o zaradenie počítačového programu pod literárne dielo, tak tu už prienik k diskusiám o inej právnej úprave, ako autorskoprávnej považujeme skôr za nepriechodný a aj z tohto dôvodu sme sa rozhodli bližšie túto problematiku nerozvádzať. Čo považujeme za kritickejšie je dĺžka autorskoprávnej ochrany počítačového programu, ktorú ako sme to uviedli aj vyššie považujeme za prídlhú a to aj vzhľadom k tomu, že je rozdiel, akú hodnotu má dielo vo forme literárneho diela a dielo vo forme počítačového programu po určitých rokoch od jeho vytvorenia a rovnako aj, či počítačový program bude môcť po tak dlhej dobe zodpovedať novým technickým požiadavkám pre jeho spustenie. Zároveň považujeme úpravu dĺžky ochrany počítačového programu na kratšie obdobie, ako 70 rokov po autorovej smrti za prínosnú pre rozvoj tvorby nových počítačových programov.

V tretej časti príspevku sme poukázali na osobitné vymedzenie výnimiek a oprávnený k počítačovému programu, pričom hneď v úvode sme sa nestotožnili s vymedzením

¹⁷ KLIMEK, L. Judikatúra Súdneho dvora EÚ: vo veciach trestných. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, 390 s. ISBN 978-80-8168-776-1.

¹⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov čl. 4 ods. 2 „Prvý predaj rozmnoženiny počítačového programu v Spoločenstve uskutočnený majiteľom práv alebo s jeho súhlasom vyčerpáva právo na verejné rozširovanie takejto rozmnoženiny v Spoločenstve, s výnimkou práva na kontrolu ďalšieho nájmu počítačového programu alebo jeho rozmnoženiny.“

¹⁹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 3. júla 2012 vo veci C-128/11 UsedSoft GmbH v. Oracle International Corp

²⁰ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 12. októbra 2016 vo veci C-166/15 Aleksandrs Ranks a Jurijs Vasiļevičs proti Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra a Microsoft Corp.

trojkrovového testu v § 89 AZ, kde prvý krok absentuje a je v podstate zamlčané, či výnimky a obmedzenia počítačového programu sa môžu používať len v osobitných prípadoch, ktoré sa vymedzia v zákone alebo je možné ich aplikovať na akýkoľvek prípad viažuci sa k počítačovému programu. Ponechať právne vákuum k tejto problematike nehodnotíme pozitívne. Rovnako tu vzniká aj otázka, či došlo k správnej transpozícii smernice a to v tom zmysle, či členské štáty majú trojkrovový test preberať do svojej právnej úpravy doslovne, prípadne v akom rozsahu alebo či v tomto smere nepostačí len osobitné vymedzenie prípadov, na ktoré sa budú výnimky a obmedzenia aplikovať. V tejto časti sme taktiež poukázali aj na novelu príslušného ustanovenia, ktorou sme transponovali smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790, ktorou došlo k rozšíreniu výnimiek z majetkovoprávnej ochrany autora počítačového programu v súvislosti s použitím počítačového programu vo vyučovacom procese a pri čerpaní údajov.

V závere sme upriamili pozornosť na vyčerpanie práv k počítačovému programu, keďže v tejto oblasti sa vyskytlo viacero sporných otázok v súvislosti s právnou úpravou vzťahujúcou sa k vyčerpaniu práva autora počítačového programu. V súvislosti s týmto sme poukázali na dve významne rozhodnutia Súdneho dvora EÚ v tejto oblasti.

Síce problematike počítačového programu bolo v minulosti venovaná značná pozornosť, tak stále považujeme túto oblasť za aktívne sa vyvíjajúcu a rovnako aj v dnešnej dobe digitálnych technológií a možno časom aj prudkému nástupu umelej inteligencie za alarmujúcu oblasť k diskusii, keďže názory, ktoré boli k tejto téme aktuálne pred niekoľkými rokmi už nemusia byť rovnaké a rovnako s tým aj právna úprava tejto oblasti nemusí zodpovedať aktuálnemu technickému vývoju počítačových programov.

Literatúra

1. ADAMOVIÁ, Z., HAZUCHA, B. Autorský zákon. Komentár. 1. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2018, 1160 s. ISBN 978-80-89603-58-9.
2. BAČÁROVIÁ, R. Zmluvné záväzky v autorskom práve. Bratislava : C. H. Beck, 2018, 232 s. ISBN 978-80-89603-63-3.
3. KLIMEK, L. Judikatúra Súdneho dvora EÚ: vo veciach trestných. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, 390 s. ISBN 978-80-8168-776-1.
4. VOJČÍK, P. et. al. Právo duševného vlastníctva. 2 vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 494 s. ISBN 978-80-7380-527-2.
5. Zákon č. 185/2015 Z.z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov
6. Dôvodová práva k vládnemu návrhu zákona ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov
7. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov
8. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/116/ES z 12. decembra 2006 o lehote ochrany autorského práva niektorých súvisiacich práv
9. Rozsudok Súdneho dvora EÚ C-5/08 zo dňa 16. júla 2009 vo veci Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening
10. Rozsudok Súdneho dvora EÚ C-406/10 zo dňa 2. mája 2012 vo veci SAS Institute Inc proti World Programming Ltd
11. SCHMIDT, L., TREVIÑO, G., SANTÍN, M. Mexico: Copyright 2021. In Mondaq, September 3, 2020 [online]. Mexiko, 2020 [cit.2022-02-05]. Dostupné na: <https://www.mondaq.com/mexico/trademark/981694/copyright-2021>
12. WIPO. Copyright Protection of Computer Software. [online]. 2022 [cit. 2022-02-05]. Dostupné na: <https://www.wipo.int/copyright/en/activities/software.html>